

Supreme Judicial Council
Republic of Bulgaria

Висш съдебен съвет
Република България

ДОКЛАД
от проведена кръгла маса за представяне на добри
практики в областта на електронното призоваване
по проект „Подкрепа за Висшия съдебен съвет,
свързана с изграждането на капацитет и
подобряване на ефективността на съдебната
система“

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Този доклад се изготвя във връзка с проведена Кръгла маса за представяне на добри практики в областта на електронното призоваване по проект „Подкрепа за Висшия съдебен съвет, свързана с изграждането на капацитет и подобряване на ефективността на съдебната система“.

Кръглата маса е част от изпълнението на договор с предмет: „Разработване на сравнително изследване на опита и добрите практики в държави-членки на Съвета на Европа и на действащото законодателство в Република България в областта на електронното призоваване и изготвяне на предложение за законодателни промени.“ Обществената поръчка е част от проект на Висшия съдебен съвет (ВСС) – „Подкрепа за Висшия съдебен съвет, свързана с изграждането на капацитет и подобряване на ефективността на съдебната система“, осъществяван с подкрепата на Норвежкия финансов механизъм 2009 – 2014 г.

Кръглата маса за представяне на добри практики в областта на електронното призоваване се проведе в рамките на два дни – 23-24 февруари 2015 г., в гр. София, в зала Роял на София хотел Балкан. Програмата на събитието се базираше на предварително изготвен и съгласуван с ВСС сценарий и през двата дни включваше 3 основни части, балансирано разпределени през времето на събитието – представяния на експерти по темата, дискусии, както и кафе-паузи и обеда за участниците. Модератор на Кръглата маса беше доц. д-р Ива Пушкарова.

Кръглата маса протече както следва:

1 ден – 23 февруари 2015 г.

1. Официално откриване на Кръглата маса

Кръглата маса започна с приветствия на г-жа Соня Найденова, представляващ ВСС, г-жа Тале Кандал, временно управляващ Посолството на Кралство Норвегия, г-жа Наталия Вутова, ръководител отдел в Генерална дирекция „Права на човека и върховенство на закона“ в Съвета на Европа, г-жа Галина Карагъзова, член на ВСС и ръководител проект „Подкрепа за Висшия съдебен съвет, свързана с изграждането на капацитет и подобряване на ефективността на съдебната система“.

2. Сравнително изследване на опита и добрите практики в държави-членки на Съвета на Европа и на действащото законодателство в Република България в областта на електронното призоваване

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. 2
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Началото на Кръглата маса беше поставено с представяне на Сравнително изследване, направено от г-н Мартин Петков, ключов експерт „БКО“ ЕООД - изпълнител по договор за Разработване на Сравнително изследване на опита и добрите практики в държави-членки на Съвета на Европа и на действащото законодателство в Република България в областта на електронното призоваване и изготвяне на предложение за законодателни промени.

Експертът изясни, че два са основните аспекта, които са от значение при идентифицирането на добри практики и опит в сферата на електронното призоваване, а именно:

Информационно - техническото (ИТ) решение за осъществяване на електронно призоваване (възможни опции за изпращане на призовки и съобщения по електронен път) и
Нормативната уредба на електронното призоваване.

Включените в изследването страни бяха обособени в 3 групи:

- Страни, в които не се прилага електронно призоваване и нормативно не е уредено като възможност;
- Страни, в които нормативно е уредено, но липсва информационно-техническо решение за осъществяването им и
- Страни, в които ефективно и успешно се прилага електронно призоваване.

Опитът на третата група беше акцентът на изложението, като добър пример, както по отношение на информационно-технологичните решения, които са възприети, така и що се отнася до законодателния подход.

Основните изводи, които Експертът направи бяха обобщени както следва: в значителен брой от разгледаните случаи електронното призоваване и връчване на съобщения е част от цялостен подход за електронно правосъдие и/или електронно управление. В тази връзка и предоставената информация, вкл. и като законодателна уредба, обхваща по-широк кръг от възможни действия, които могат да се осъществяват по електронен път в рамките на дадено производство.

Експертът подчерта, че това следва да бъде отчетено при разработването на конкретен модел за България, включително и от гледна точка на избор на подходящи технически решения, тъй като те би следвало да са в съответствие с цялостната визия и стратегия за прилагане на електронно управление в публичния сектор. В конкретния случай - такъв документ е приетата от Министерския съвет на Република България „Концепция за електронно правосъдие“.

Предоставената и разгледана информация - предмет на сравнителния анализ, показва, че при използваните подходи в различните държави, обикновено се открояват общи моменти, които могат да бъдат систематизирани в няколко основни категории:

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. 3
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Прилагане на пилотни проекти за въвеждане на електронно призоваване – първоначално тестване на съответната ИТ система в ограничен брой съдилища с цел изследване на ефекта от прилагане на е-призоваването;

Постепенно въвеждане на е-призоваване/е-съобщения в гражданския, административния и наказателния процес. С оглед на обобщената информация електронното призоваване се въвежда по-често в пълен обем в рамките на гражданския и административния процес. За сметка на това е възможно въвеждането в наказателния процес да бъде по-ограничено;

Субекти, задължени да използват електронни средства за комуникация в рамките на дадено производство – този въпрос поначало е свързан с въвеждането на цялостен подход за електронно правосъдие и избора на такъв подход. На първо място сред субектите, задължени да използват е-средства за комуникация, обикновено са представителите на държавната администрация. Що се отнася до задължителното използване на електронни средства от други субекти – съответни разпоредби най-често са предвидени по отношение на адвокатите на страните (вкл. във връзка с е-призоваването). Като последен етап до момента (най-отдалечен във времето) подобни разпоредби в отделните държави започват да се въвеждат и за други категории субекти – напр. финансови институции.

Направеният анализ показва и че в повечето случаи първоначалното призоваване на страните все още се осъществява по стандартен ред (с обикновена призовка).

Експертът посочва, че въвеждането на ефективен подход за е-призоваване/е-съобщения, т.е. подход, при който използването на електронни средства за комуникация реално се използва, **като правило е обвързан с изграждането на единна (централизирана) информационна система/портал, в рамките на която съответните лица се регистрират и обменят информация** (Португалия, Словакия, Литва, Естония, Италия, Австрия). В рамките на такава система е възможно да се удостовери момента на получаване на дадено съобщение, както и да се удостовери неговата автентичност, вкл. неговият автор. Това предполага, както необходимост от разработване и внедряване на такава система/платформа, така и решение по отношение на начините, по които лицата, регистрирани в тази платформа ще удостоверяват авторство и интегритет на предавани е-съобщения и данни – напр. използване на цифрови сертификати, електронен подпис, смарт карта и др. Анализът в разгледаните по-горе държави показва, че в такива случаи е възможно алтернативно да се прилагат няколко технически решения (Италия, Литва, Холандия и др.), като техният кръг може да бъде постепенно разширяван във времето.

Изборът на едно или повече конкретни технически решения до голяма степен ще бъде обвързан и с начина, по който съответната ИТ система ще бъде поддържана впоследствие. Т.е. това са **въпроси, които имат отношение към осигуряването на финансов ресурс за поддържане на тази система, особено в случаите, когато се използват външни доставчици на ИТ услуги.**

От гледна точка на приложима нормативна уредба, всяка държава е предвидила съответни правни норми или в съответния процесуален кодекс (ГПК, НПК) или в общ нормативен акт, уреждащ използването на електронни средства за комуникация. Като правило – нормите, свързани пряко с извършването на електронно призоваване са разписани в процесуалния кодекс на съответната държава.

1. **Встъпителен анализ на експерта, разработил предложенията за законодателни промени в областта на електронното призоваване у нас относно избрания законодателен и технологичен подход, очертаване на общата рамка** – Изложение на *Проф. Георги Димитров, експерт на „БКО“ ЕООД - изпълнител по договор за разработване на предложения за законодателни промени.*

Експертът представи встъпителен анализ относно това кои от представените практики са добри, но неподходящи за българските условия, кои практики са напълно неприложими и от кои може все пак да се почерпи добър опит, който на първо време да бъде инкорпориран в нашето законодателство. Анализът включи и обобщение на дискусиата и предложенията, направени по време на проведения през месец декември, 2014 г. семинар, както и обобщение на представените по време на същия модели на Словения и Испания. В този смисъл бе разяснен мотивирано избрания у нас подход – както от законодателна гледна точка, така и от гледна точка на технологичното решение.

2. **Презентация на конкретните предложения за законодателни промени в областта на електронното призоваване**

След направената почивка и обяд, експертът представи предложенията си за законодателни промени, текст по текст, така както следва да бъдат разписани в съответните процесуални закони – ГПК, АПК, НПК. След представянето последва широка дискусия на предлаганите текстове и възприети решения. Бяха изразени мнения от представители на законодателната, съдебната власт, адвокатурата, неправителствения сектор, с което се обхванаха в най-широк план всички аспекти, свързани с привеждането на практика на е-призоваването у нас. Темите на дискусиата бяха практически и по чисто правни въпроси, касаещи юридическата техника и подход, както и проблеми при прилагането, евентуални опасения, предложения за подобрения, препоръки.

Препоръките може да се обобщят както следва:

Предмет на съдебния акт	Предложения	Обсъждане
1. Съдия Владислав Савов	1.1. Изрази съображения относно въвеждането на централизирана система на съдилищата и дали тя няма да дублира функции на съществуващите системи по управление на делата	Това е проблем на електронното правосъдие като цяло и предмет на законодателно решение и инициатива от страна на МП. Не касае съществуващия проект за е-призоваване.
2. Съдия Игнат Колчев - СМРС	2.1. Препоръчва уеднаквяване на терминологията и точно въвеждане на дефиниции	Приема се по принцип. Предвид факта, че настоящите законопроекти касаят само електронното призоваване, използваните в тях термини са заимствани от проекта на ЗИД на ЗСВ, които касаят електронното правосъдие. Същите са подготвени вече в МП.
	2.2. Предложи да се добавят принципите на "адаптивност" и "технологична неутралност"	Това предложение се приема по принцип, но касае презентацията, а не конкретни текстове от законопроектите. Заложеният модел със сигурност спазва принципите на адаптивност и технологична неутралност.
	2.3. Зададе въпроси по чл. 38аВ и чл. 42, ал. 5 и 6 ГПК	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. 6
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Наименование на процедурата	Предложения	Отговорности
	2.4. Не е предвидено призоваване на прокуратурата по е-път.	Приема се.
	2.5. Да се премахне използването на квалифициран електронен подпис, тъй като реферира към конкретна технология	Екипът счита, че доколкото ЗЕДЕП И Регламент 910 съдържат определение за три вида електронни подписи, а с оглед сигурността на оборота и упражняването на процесуални права в електронна форма за нуждите на електронното правосъдие трябва да е допустим само най-сигурния вид – квалифицирания електронен подпис, такава промяна не би била удачна.
	2.6. Да се добави задължителност за електронно връчване на адвокатите	Приема се
3. Съдия Веселин Хаджиев	3.1. Да се добави възможност за електронно призоваване на свидетелите в ЗИД НПК и да се разшири кръга на лицата в досъдебното производство за е-призоваване	Приема се. Изменението е отразено
	3.2. Постава въпросът дали е решен проблемът с е-архивирането вобщее в държавата и в частност – в сферата на е-правосъдието?	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения, че ВСС съгласно общата уредба, която предстои да се приеме за цялостното

Въпросна предпоставка	Предложение	Отговор
	3.3. Предложенията за е-призоваване да се разглеждат заедно с общия пакет изменителни закони за е-правосъдието	уреждане на е-правосъдието (ЗИД ЗСВ), е предвидено да приеме такива правила за дългосрочно съхраняване Приема се. Изпълнителят по проекта ще препоръча на ВСС да постави въпроса пред Министъра на правосъдието
4. Съдия Кранев	4.1. Постави въпрос относно е-подписване	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения
5. Съдия Яни Бъччаванов	5.1. Постави въпрос относно това дали се криптира връзката и дали е налице защита срещу злоупотреби	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения. Всички връзки и системи са висококриптирани. ВСС трябва да определи изискванията съгласно ЗИД ЗСВ
	5.2. Постави въпрос каква е ролята на МТИТС в процеса на е-призоваване и поддържане на системите на съдилищата или няма ли да се наруши независимостта на съдебната система.	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения. МТИТС няма никаква връзка с е-призоваването. Титуляр на инф. с-ма на съдилищата е ВСС.
6. Съдия Галя Иванова	6.1. Постави въпрос при заявяването на отпуски по електронен път как се охраняват интересите на страната?	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения, че проектите не разглеждат частни случаи, а регулират отношенията по общ начин

Инициатор Предложението	Ще бъде решено	Отговорно
	6.2. Направено е предложение за прецизиране на процесуалните действия по е-връчване.	Предложението не съдържа конкретни препоръки и не е ясно в каква посока предложителят желае да се въвежда прецизиране. Ако до приключване на работата по проекта постъпи предложение, същото ще бъде отразено.
7. Съдия Боряна Димитрова	7.1. Постави въпроси относно липсата на яснота на понятията като електронна форма, процесуални действия в електронна форма, електронен адрес.	Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са подробни разяснения на тези понятия, като бе пояснено че в общата уредба, която предстои да се приеме за цялостното уреждане на е-правосъдието (ЗИД ЗСВ), са предвидени подробни тълкувателни разпоредби на тези понятия.
	7.2. Постави въпрос дали не следва да се изменя и чл. 44, ал. 1 от ГПК във връзка с удостоверяването	Екипът счита, че доколкото електронното връчване налага специфични правила, то същите са изцяло изчерпани с предложеното изменение на чл. 44, ал. 3. Нови изменения не са необходими
	7.3. Препоръча прецизиране на предложените чл. 42, ал. 5 и 6 от ГПК	Приема се. Въведени са изменения

Надзив на проекта	Цели и задачи	Успешност
	<p>7.4. Направи коментар, че и сега съществува разпоредба за е-призоваване е използвана от съдилищата и помоли за разяснения защо същата не е достатъчна</p>	<p>Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са подробни разяснения, че съществуващата уредба реферира към една конкретна технология – електронна поща, която е най-несигурната, с оглед доказване факта на връчването. Освен това липсват достатъчни гаранции за правата и интересите на участниците в процеса.</p>
	<p>7.5. Направи предложение да се измени чл. 41, ал. 1 във връзка с ал. 2 от ГПК</p>	<p>Екипът счита, че нормата на ал. 1 касае единствено промяна на физически адрес за връчване. Предвид предложените изменения на чл. 41, ал. 2 от ГПК, други изменения на правилото на ал. 1 не се налагат.</p>
	<p>7.6. Направи предложение да се разшири кръга на лицата по чл. 52, ал. 2 от ГПК, но постави въпроса дали не се създава неравнопоставеност при връчване по традиционния начин или по електронен път.</p>	<p>Приема се. Предложението е отразено.</p>
	<p>7.7. Да се допълни съдържанието на призовката</p>	<p>Доколкото не е направено конкретно предложение в каква посока следва да се изменя съдържанието на призовката, екипът не</p>

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. 10
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при
никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното
становище на Програмния оператор или на Донора

На пръв поглед	Предлагане	Отзив
		<p>може да направи преценка относно това предложение. Ако постъпят конкретни текстове преди представяне на резултатите от проекта на ВСС, корекции ще бъдат обсъдени и евентуално отразени.</p>
<p>8. Г-н Павел Реберц</p>	<p>8.1. Постави въпрос за необходимостта от установяване на различни технологични стандарти за е-връчване (файлови формати, протоколи и т.н.) предвид факта, че съдебната система не може да обработва абсолютно всичко, а това е обусловено от технологичната й готовност.</p>	<p>Бяха дадени разяснения, че това е предвидено в общия проект за изменение на ЗСВ, с оглед въвеждането на концепцията за електронно правосъдие и там със специална разпоредба е делегирано на ВСС да установи всякакви технологични стандарти за приемане и извършване на електронни изявления, в частност – е-връчване</p>
	<p>8.2. Постави въпрос дали е уредено електронното архивиране.</p>	<p>Доколкото е въпрос, отразяване не се прави. Дадени са разяснения, че ВСС съгласно общата уредба, която предстои да се приеме за цялостното уреждане на е-правосъдието (ЗИД ЗСВ), е предвидено да приеме такива правила за дългосрочно съхраняване на електронни документи в системата на съдилищата.</p>

Инициатива	Предложение	Отговор
	8.3. Направи предложение за промяна на чл. 41, ал. 2 от ГПК във връзка с възможността на страната да промени електронния си адрес за уведомяване.	Приема се.
	8.4. Направи предложение, че не следва да се дава допълнителен 7-дневен срок във връзка с електронното призоваване, като направи коментар, че бизнес процесите при е-връчване трябва да са абсолютно същите, както при хартиеното връчване	Екипът счита, че предвид обсъжданията с представителите на съдебната система и адвокатурата, първоначално предложената разпоредба не следва да се променя.
	8.5. Направи коментар, че и за други категории лица трябва да е задължително е-връчването – напр. за адвокати.	Приема се. Съответно изменение е предложено.
	8.6. Направи предложение за да се стимулира използването на електронното призоваване, да се събира намалена съдебна такса	Приема се принципно. Но подобна разпоредба касае общата реформа за електронно правосъдие и следва да намери своето систематично място в ЗИД ЗСВ. Предложение в тази посока ще бъде направено от екипа на проекта към ВСС и МП.

Инициатива	Предложение	Образложение
	8.7. Направи предложение да се уреди призовките и съобщенията да са подписани с квалифициран е-подпис.	Направиха се разяснения, че доколкото такава разпоредба касае общата реформа за електронно правосъдие, тя е намерила вече своето систематично място в ЗИД ЗСВ.
	8.8. Препоръча в чл. 45 от ГПК да се установи сигурен механизъм по отношение на идентификацията на лицата	Направиха се разяснения, че такъв сигурен механизъм вече е осигурен. Предложението по чл. 42, ал. 5 от ГПК препраща към модел за идентифициране, установен със закон. Вече е изготвен такъв проект на Закон за електронната идентификация, който установява ниво 4 за идентификация. В тази връзка за нуждите на е-връчването ще се използва националният модел за електронна идентификация.
	8.9. Даде препоръка установяването на кръгът от лица, които да бъдат задължени да приемат връчване по електронен път да бъдат определяни с подзаконов акт.	Екипът счита, че установяването на норми, установяващи първични права и задължения не може да се установява с подзаконов акт. В този ред разпоредбата следва да остане систематично в ЗИД ГПК.

Имя на съдия при денонация	Предложение	Отговор
	8.10. Счита, че нормата на чл. 62, ал. 4 от ГПК е твърде обвързваща.	Принципно се приема. Екипът счита, че тази разпоредба следва да отпадне, предвид факта, че касае общия режим на подаване на електронни изявления от участниците в процеса към съда. Макар същата да е нужна за създаване на правна сигурност чрез определяне на точния момент за получаване на електронното изявление от страна на съда, то систематичното ѝ разглеждане трябва да стане ведно с общата реформа за въвеждане на концепцията за електронното правосъдие.
9. Съдия Ради Иванов - СОС	9.1 Постави въпрос относно възможността за прикрепяне на аудиофайлове или друг вид дигитални файлове, заедно с документа.	Регламент 910/2014 г. дефинира като е-документ всяко съдържание в е-форма (звук/текст/видео) - в този смисъл аудиофайлове или др. дигитални такива ще се считат за е-документи и вече функционалността на системата ще отговори доколко ще е възможно качването и съхранението им в системата.

ДОКЛАД (2 ден – 24 февруари 2015 г.):

1. Становище на експерт от Съвета на Европа по отношение предложените законодателни промени

Вторият ден от събитието започна с представяне на **Становище на експерт от Съвета на Европа** по отношение предложените законодателни промени - *Г-жа Боряна Димитрова - експерт към Съвета на Европа, председател на Окръжен съд – Бургас.*

Изложението на експерта започна с това, че следва да бъдат поощрени усилията в посока въвеждане на е-призоваване у нас, като в сравнителноправен аспект може да се отбележи, че адекватно и на време се правят първите стъпки в тази посока. Експертът отчете, че въвеждането на е-призоваване е не само необходимо от гледна точка на адаптиране на правото съобразно съвременните технологични и комуникационни условия, но и с оглед потребността от страна на съдилищата – е-призоваване ще спести време и ресурс и в много голяма степен ще подобри ефикасността на процедурите.

Е-призоваване като концепция следва да бъде съобразено с цялостната концепция за е-правосъдие с цел ефективно използване на информационните технологии в правораздавателната система. При всички случаи от изключителна важност е да се гарантира сигурност при призоваването по е-път, идентична със сигурността, която дава класическото призоваване на хартия. Гаранциите следва да бъдат както по отношение на процесуалните права на заинтересованите страни, така и по отношение на оборота като цяло. С оглед на гореизложеното експертът предлага:

1. Законодателят да възприеме комплексен подход при изграждането на правната и технологичната рамка, касаеща е-призоваване. Технологичното решение следва да не отстъпва от правната система, да се гарантира технологичен неутралитет и да се формулират основни стандарти, на които ще се базира целия институт на е-призоваване.
2. Процесуалният закон, в който ще бъдат разписани основните разпоредби, уреждащи е-призоваване, следва да се базират на основни стандарти, гарантиращи равнопоставеност на страните, като в тази връзка изрично беше посочено, че следва да се анализира дали да се възприеме задължителност за някои адресати или е-призоваване да бъде въведен у нас изцяло на принципа на доброволност.
3. Да отпадне терминът „процесуални действия в е-форма“, като създаващ противоречиви тълкувания. Основното понятие е „процесуални действия“, към който следва законодателят да се придържа и неговото дефиниране не е свързано с конкретната форма на носителя на информация.

4. Е-правосъдие като неизменна част от цялостната концепция за е-призоваване, за да заработи и ефективно да се прилага следва пълно и всестранно да се уреди, за предпочитане в самостоятелен акт, а не в Закона за съдебната власт (ЗСВ), който е устройствен акт и не би било удачно там да са разписани всички правила и принципи.
5. Следва да се помисли и за насърчаване използването на е-призоваване, като например възможност за допълнителни е-услуги за избралите електронния ред за призоваване. Например: изпращане на протокол/експертиза по е-път, възможност за плащане на глоби и др., но мястото на тези допълнителни поощрителни разпоредби не е в процесуалните закони и именно поради това е хубаво да се създаде нов самостоятелен акт, който да включва всички аспекти, касаещи е-правосъдие.

С така направените препоръки приключи изложението на съдия Боряна Димитрова. След това беше представено още едно **Становище на експерт от Съвета на Европа** по отношение на предложените законодателни промени - *г-н Павел Реберц – независим експерт, Съвет на Европа*.

2. Становище на експерт от Съвета на Европа по отношение на предложените законодателни промени - *г-н Павел Реберц – независим експерт, Съвет на Европа*

Експертът започна с това, че все още има въпроси, които следва да се решат, като се отчете, че въвеждането на е-призоваване, за да бъде ефективно, следва да се осмисля и урежда в контекста на цялостна законодателна промяна свързана с е-правосъдие като цяло.

По отношение на е-призоваването експертът първо отчете положителните аспекти като: намаляване на използвания ресурс за консумативи, пестенето на време, екосъобразността, по-добре гарантирания достъп до информация и по-голямата сигурност за заинтересованите страни в процеса и за обществото като цяло.

Експертът посочи, че е много важно гарантирането на сигурността на е-призоваване, като това може да се постигне само в рамките на по-широко възприет подход, свързан с цялостно е-правосъдие. В тази връзка той направи анализ на основните компоненти, които следва да се вземат предвид при въвеждане на е-призоваване и е-правосъдие изобщо:

1. Е-портал, който да е свързан с е-призоваване и да дава достъп на заинтересованите страни да проследяват хода на делото, да извършват процесуални действия, плащания към съда, документи;
2. Е-документ, който следва да може да идентифицира субекта, времето когато е направено съответното действие от страна на субекта, подпис, който да гарантира автентичността на направеното изложение, като

*Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. 16
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при
никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното
становище на Програмния оператор или на Донора*

веднъж поставен съответния digital sign това ще създаде по-голяма сигурност и непроменяемост на съдържанието. Във връзка с е-документи следва да се предвиди и е-архив, в който ще се съхраняват всички документи и достъпът до тях.

Експертът направи анализ на правната уредба, свързана с е-документи, в Германия, Норвегия, Словения и България, като отчете, че нашата уредба не се отклонява от общовъзприетата, като посочи спецификите от гледан точка гарантиране на идентичността на субекта, извършващ съответното действие.

Изрично беше посочено, че за да се използват е-документи в рамките на е-портал, те следва да отговарят на определени стандарти – да бъдат в подходящ формат и размер, резолюция, така че системата да може да ги приеме, задължително следва да са подписани с е-подпис и веднъж попаднал в системата, документът да може да бъде проследим. В тази връзка следва да се уреди начинът, по който ще се получава потвърждение, че документът е изпратен, респ. получен. Освен това системата, в която ще се интегрират всички е-документи, включително и е-призовки следва да дава възможност и за последваща размяна на документи между съда и страните.

Препоръките на експерта са в посока порталът, който следва да се създаде за целите на е-правосъдие, в частност на е-призоваване, да е лесен за достъп и управление, лесен достъп с проследими връзки и препратки. За успешното прилагане на е-призоваване да се въведе задължителност за определени професионални групи и учреждения.

След направената кафе-пауза и във връзка с направените от експерта препоръки и цялостното му изложение, което нееднократно акцентира на важноста правно да се прецизират понятия и цялостния механизъм, по който ще се интегрира е-форма на призоваване у нас, проф. Георги Димитров – експерт на БКО и основен вносител на предложенията за законодателни промени посочи, че за да се осмислят направените от него предложения в ЗИД на ГПК, ЗИД на АПК и ЗИД на НПК, следва да има яснота и разбиране на общата рамка за е-правосъдие, по която все още се работи, но в най-общ план включва:

- 1.) Законодателна промяна, като най-съществена се предвижда да бъде в ЗСВ и ГПК. ЗСВ ще включва самостоятелна глава, която детайлно да урежда е-призоваване и задълженията на съдилищата от гл. точка поддържането на системите и обезпечаването на сигурността. Отговорността за въвеждането на Централизирана информационна система или т.нар. Единен портал за е-

правосъдие ще бъде възложена на ВСС, която ще следва да изработи стандартите като само одобрена от съвета система ще може да се използва от съдилищата. Концепцията предвижда Централизираната система да осигурява достъп на всички органи на съдебната власт, като се интегрира и Системата на прокуратура, следствие, разследващи органи.

- 2.) Единният портал следва да удостоверява услуги/справки от органите на съдебната власт; да могат в е-среда да се извършват процесуални действия в е-форма; да дава достъп до поддържани и вече регистрирани в системата дела, не само на пряко заинтересованите страни, а въобще на всеки гражданин в духа на принципа на публичност.
- 3.) Задача на ВСС е да прецизира и правилата за достъп, изискванията към носителя на информация, по отношение обмена на информация. ВСС следва да изработи правила за оперативна съвместимост, съобразени със законовата рамка у нас, най-вече с дефинираните понятия и принципи в ЗЕУП.

Експертът посочи на участниците и редица други предложения за оптимизиране на процесите и повишаване ефективността на системата, но всички те са в процес на осмисляне, водене на разговори, дебатиране и все още няма яснота дали ще бъдат възприети от законодателя или не. Но за да стане по-ясна цялостната концепция експертът изложи и тези предложения, като тема за бъдещи последващи дебати и предложения, извън е-призоваване и в контекста на цялостната концепция за е-правосъдие.

Приложения към доклада:

Приложение № 1 – Програма на кръглата маса

Приложение № 2 – Анализ на анкети за обратна връзка

Приложение № 3 – Копия от анкети за обратна връзка

Приложение № 4 – Предложения за законодателни промени на база на проведената кръгла маса